

Bennekom, Rijnsteeg 5 – 7
(gem. Ede)
rapport 715

Bennekom Rijnsteeg 5 – 7 (gem. Ede)

Een bureauonderzoek

Gerjan Sophie

Colofon

ADC Rapport 715

Bennekom Rijnsteeg 5 – 7 (gem. Ede)
Een bureauonderzoek

Auteur: Gerjan Sophie

In opdracht van: Gemeente Ede
Foto's en tekeningen: ADC-ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC-ArcheoProjecten, Amersfoort, juli 2006

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 90-5874-60-89

ADC-ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Methoden	5
3	Resultaten	6
3.1	Afbakenen plangebied en consequenties van het mogelijk toekomstig gebruik (LS01)	6
3.2	Beschrijving van de huidige situatie (LS02)	6
3.3	Beschrijving van de historische situatie (LS03)	6
3.4	Beschrijving van bekende archeologische waarden (LS04)	6
3.5	Gespecificeerd verwachtingsmodel (LS05)	6
	Relevante aardwetenschappelijke informatie	6
	Gespecificeerde archeologische verwachting	7
4	Conclusies	7
5	Advies	8
	Literatuur	8
	Lijst van afbeeldingen	8

ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

<i>Periode</i>	Tijd in jaren				
<i>Nieuwe tijd</i>	1500	na Chr.	-	heden	
<i>Late-Middeleeuwen</i>	1050	na Chr.	-	1500	na Chr.
<i>Vroege-Middeleeuwen</i>	450	na Chr.	-	1050	na Chr.
<i>Romeinse tijd</i>	12	voor Chr.	-	450	na Chr.
<i>IJzertijd</i>	800	voor Chr.	-	12	voor Chr.
<i>Bronstijd</i>	2000	voor Chr.	-	800	voor Chr.
<i>Neolithicum (Nieuwe Steentijd)</i>	5300	voor Chr.	-	2000	voor Chr.
<i>Mesolithicum (Midden Steentijd)</i>	8800	voor Chr.	-	4900	voor Chr.
<i>Paleolithicum (Oude Steentijd)</i>	300.000	voor Chr.	-	8800	voor Chr.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET ONDERZOEKSGBIED

<i>Provincie:</i>	Gelderland
<i>Gemeente:</i>	Ede
<i>Plaats:</i>	Bennekom
<i>Toponiem:</i>	Rijnsteeg 5 - 7
<i>Kaartblad:</i>	39F
<i>Coördinaten:</i>	171355/447125 171455/447135 171465/447075 171370/447065
<i>Bevoegd gezag:</i>	Gemeente Ede
<i>Deskundige namens het bevoegd gezag:</i>	mevr. Van der A
<i>ADC-projectcode:</i>	4104540
<i>Periode van uitvoering:</i>	Juli 2006
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	ADC ArcheoProjecten, Amersfoort

1 Inleiding

In opdracht van gemeente Ede heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Rijnsteeg 5 – 7 in Bennekom (gemeente Ede). In het plangebied zal uitbreiding van een schoolgebouw plaatsvinden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de bouwactiviteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld voor het plangebied:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Voor dit onderzoek is een plan van aanpak geschreven,¹ conform de geldende beleidsregel van de Staatssecretaris van OCW.²

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 13 juli 2006. Het onderzoek is uitgevoerd door Gerjan Sophie (archeoloog). De rapportage is geaccordeerd door Eric Lohof (senior archeoloog).

2 Methodes

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 2.2, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit vijf onderdelen (specificaties LS01 t/m LS05). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en consequenties van het mogelijk toekomstig gebruik
- beschrijving huidige situatie
- beschrijving historische situatie
- beschrijving van bekend archeologische waarden

Op grond van deze onderdelen wordt een verwachtingsmodel van het gebied opgesteld (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of en welke archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

¹ Opgesteld door G. Sophie, 24 mei 2006, onder kenmerk 06_11431GS

² Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 15 juni 2005, nr. WJZ/2005/26210 (8163), tot wijziging van de Beleidsregels opgravingsbevoegdheid.

3 Resultaten

3.1 Afbakenen plangebied en consequenties van het mogelijk toekomstig gebruik (LS01)

Het plangebied ligt in het buitengebied nabij Bennekom. Het plangebied wordt aan de westkant begrensd door de Rijnsteeg. Het plangebied heeft een oppervlakte van 0,6 ha, inclusief huidige bebouwing.

Het onderzochte gebied komt overeen met het plangebied. In het plangebied is uitbreiding van het schoolgebouw gepland. Er worden enkele klaslokalen bijgebouwd evenals een peuterspeelzaal, met een totale grondoppervlakte van 650 m² tot 750 m². Verder wordt een schoolplein ingericht aan de achterzijde van de school en wordt het huidige schoolplein aan de straatzijde heringericht als parkeergelegenheid.

De consequentie hiervan is dat een gebied met een oppervlakte van 650 tot 750 m² wordt bebouwd en een gebied met een oppervlakte van circa 3750 m² heringericht als schoolpleinen parkeerplaats.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

3.2 Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

In het plangebied staat een schoolgebouw, verder ligt er verharding die gebruikt wordt als schoolplein.

3.3 Beschrijving van de historische situatie (LS03)

De historische situatie is op verschillende historische kaarten als volgt:

Bron	historische situatie
Kadastrale kaart uit 1826	Buiten gebied, gelegen tegenover boerderij De Grampel
Historische kaart uit 1872	Akker- of grasland tegenover boerderij De Grampel
Historische kaart uit 1900	Akker- of grasland tegenover boerderij De Grampel
Historische kaart uit 1930	Schoolgebouw komt voor het eerst voor op de kaart

In maart 1913 is in het plangebied de christelijke basisschool geopend. Voor die tijd was het plangebied waarschijnlijk als akkerland, maar mogelijk als grasland in gebruik. Behalve een schoolgebouw is in het plangebied in 1913 ook een woning gebouwd, alwaar het schoolhoofd woonde.

3.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden (LS04)

In het onderzoeksgebied zijn de volgende waarden vastgesteld:

Bron	waarde
IKAW	Middelhoge verwachtingswaarde
AMK	Geen monumenten in plangebied
waarnemingen ARCHISII	Geen waarnemingen in plangebied
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Ede	Hoge verwachting

In een straal van 2 kilometer rondom het plangebied zijn geen archeologische monumenten bekend. Wel is binnen een straal van 1 kilometer een aantal waarnemingen bekend. De vondsten zijn de dateren van Neolithicum tot Late Middeleeuwen.

De middelhoge en hoge verwachting zijn gebaseerd op het voorkomen van een laarpodzolgrond op een dekzandrug (afb. 4).

3.5 Gespecificeerd verwachtingsmodel (LS05)

Relevante aardwetenschappelijke informatie

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het onderzoeksgebied:

type informatie	informatie
Bodemkunde	Laarpodzolgrond, in omgeving: beekerdgrond
Geologie	Formatie van Bostel, met een dek van Laagpakket van Wierden
Geomorfologie	Dekzandrug, al dan niet met oud bouwlanddek

Het onderzoeksgebied ligt aan de westkant van een stuwwal en de ondergrond bestaat uit dekzanden van minder dan twee meter dik. Dit stuwwallen- en dekzandlandschap is ontstaan als gevolg van de werking van het landijs in de voorlaatste IJstijd (het Saalien) en de koude periode in de laatste ijstijd (het Weichselien). In het Gelderse-Valleigebied drong in het Saalien uit noordelijke richting een ijslob door, die langs de randen stuwwallen vormde. De Utrechtse Heuvelrug en de rug van Ede-Wageningen zijn zo grotendeels ontstaan. In het Weichselien werd het bekken van de Gelderse Vallei opgevuld met dekzanden.

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied op een dekzandrug. Het reliëf van deze rug is 0,5 tot 1,5 m. Volgens de bodemkaart ligt in het plangebied op een laarpodzolgrond. In de directe omgeving bevinden zich beekerdgronden.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke is het volgende verwachtingsmodel opgesteld.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is middelhoog volgens de IKAW tot hoog volgens de Archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Ede. De archeologische resten komen voor onder de (antropogene) eerdlaag, in de B-horizont en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen in de onderkant van de eerdlaag; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken.⁴ Archeologische sporen bevinden zich tot ongeveer 0,25 cm in de top van de C horizont. Organische resten en bot zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complex type en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

4 Conclusies

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Uit het plangebied en directe omgeving zijn geen archeologische waarnemingen bekend. Op basis van de gecombineerde aardkundige informatie is er echter wel sprake van een middelhoge tot hoge archeologische verwachting als het bodemprofiel intact is.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

De exacte diepte van bodemingrepen is nog niet bekend. Waarschijnlijk zal op staal gefundeerd kunnen worden, wat leidt tot een vergraven tot een diepte tussen 0,80 en 1,20 m onder maaiveld. Voor de inrichting van het schoolplein en de parkeerplaats is het nog niet duidelijk of er bodemingrepen plaatsvinden of dat na verwijdering van de huidige verharding ophoging plaatsvindt.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Voor de herinrichting van het schoolplein en de aanleg van het nieuwe plein dient te worden achterhaald of er daadwerkelijk bodemingrepen plaatsvinden. Indien die dieper gaan dan bouwvoor diepte (40 cm) kan middels enkele boringen de bodemopbouw worden verkend. Is er sprake van een intacte laarpodzolgrond, dan kan karterend booronderzoek uitsluitel geven over het voorkomen van archeologische indicatoren.

Voor de uitbreiding van de bebouwing kan gekozen worden voor de volgende aanpak: er worden aan de achterzijde (oostkant) van het schoolgebouw enkele boringen uitgevoerd om te bepalen of er daadwerkelijk sprake is van een intacte laarpodzolgrond. Zo ja, dan kunnen de precieze bouwblokken middels een 10 bij 12,5 m grid worden gekarteerd op het daadwerkelijk voorkomen van archeologische indicatoren.

³ Verbraek 1984 (Geologische kaart Tiel 39 oost).

⁴ Groenewoudt 1994

5 Advies

Het bureauonderzoek heeft uitgewezen dat er sprake is van een middelhoge tot hoge verwachting. Op basis van de nu bekende gegevens kan echter geen uitspraak worden gedaan over aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren. Verkennend en eventueel karterend booronderzoek zoals hierboven beschreven kan daarover uitsluitend geven. Indien dit advies niet wordt opgevolgd verdient het de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet 1988, artikel 47, lid 1.

Literatuur

HEUNKS, E., 2001: *Archeologische verwachtingskaart gemeente Ede*, Amsterdam (RAAP rapport 654)

HEUNKS, E., 2005: *Actualisering archeologische verwachtingskaart gemeente Ede; van verwachtingskaart naar beleidsadvieskaart*, Amsterdam (RAAP rapport 1130)

TOL, A., P. VERHAGEN, A. BORSBOOM & M. VERBRUGGEN, 2004: *Prospectief boren. Een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie*, Amsterdam (RAAP rapport, 1000).

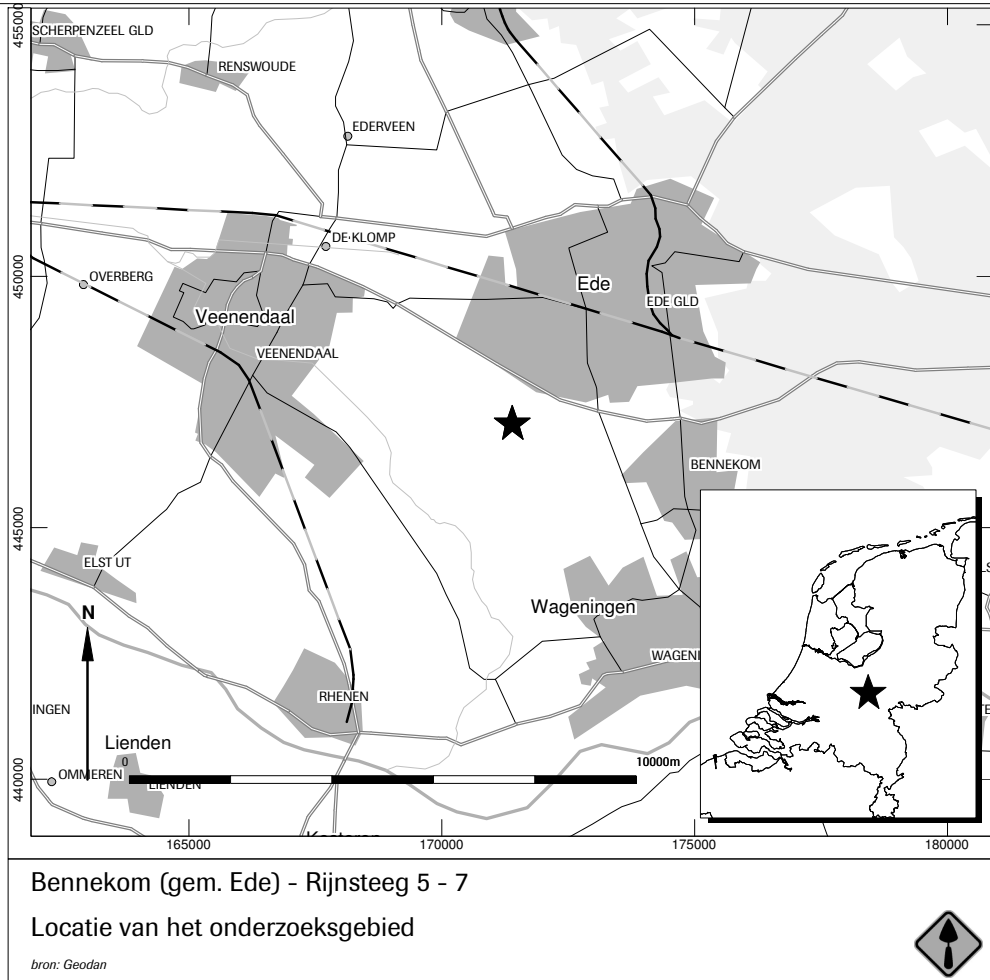
Lijst van afbeeldingen

Afb. 1 Locatie van het onderzoeksgebied

Afb. 2 Ligging en begrenzing van het plangebied

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de historische kaart

Afb. 4 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

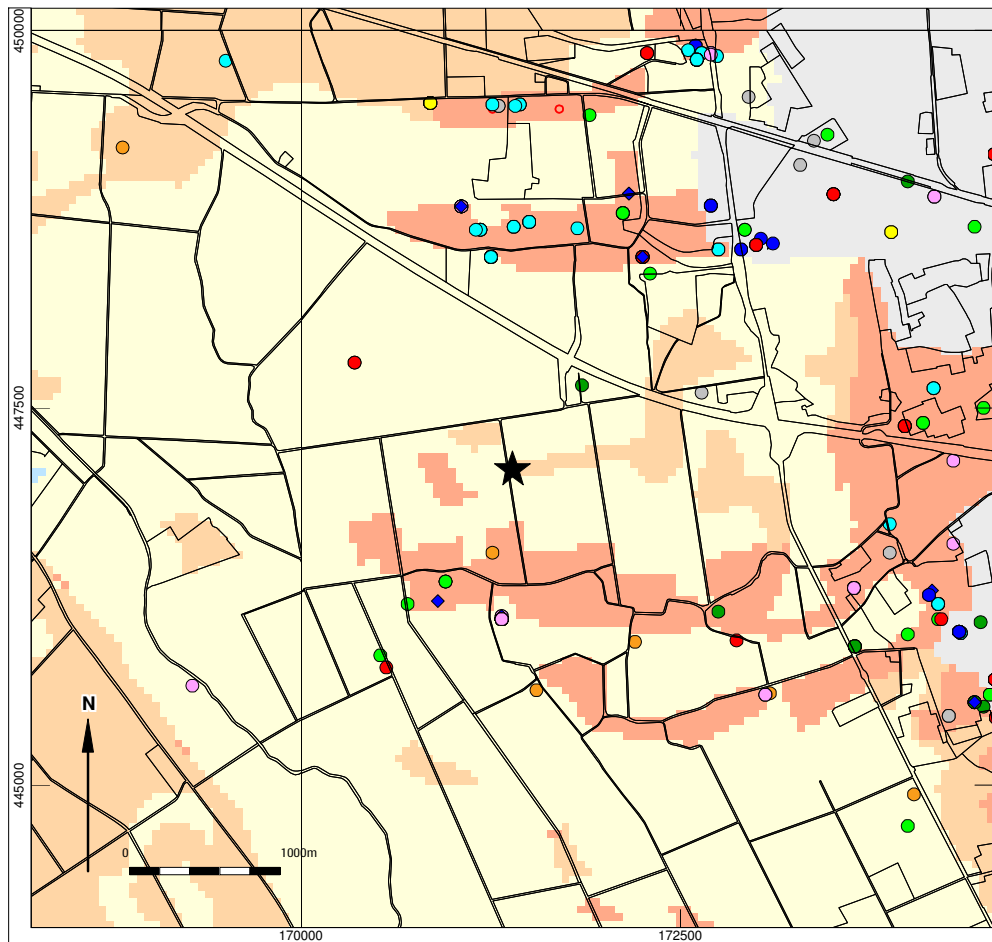
Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Bennekom (gem. Ede) - Rijnsteeg 5 - 7

ARCHIS-meldingen, archeologische monumenten en onderzoeksmeldingen op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (ROB IKAW2-1)

Legenda

- Hoge indicatieve archeologische waarde
- Middelhoge indicatieve archeologische waarde
- Lage indicatieve archeologische waarde
- Niet gewaardeerd
- Water
- Bebouwd gebied
- Archeologisch monument (bijgewerkt jan '06)
- Archeologisch monument van hoge tot zeer hoge waarde
- Archeologisch monument van zeer hoge waarde, beschermd

ARCHIS-meldingen (bijgewerkt april '06)

- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Vroeg-Romeinse tijd
- Midden-Romeinse tijd
- Laat-Romeinse tijd
- Vroege Middeleeuwen
- Late Middeleeuwen
- Nieuwe Tijd
- Recent
- Datering onbekend
- Locatie van het onderzoeksgebied

Afb. 4